

СТАНОВИЩЕ

От проф. Албена Вуцова

Относно дисертационен труд на тема : **ПРИНОС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНОРАЗВИТИЕ ВЪРХУ ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ НА СГРАДНИЯ ФОНД И ПРЕДПРИЯТИЯТА В БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА 2007-2013 Г. И ОЧАКВАН ПРИНОС ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г.**

за получаване на образователна и научна степен „доктор” в професионално направление 3.8. Икономика и управление по отрасли

Автор на дисертационния труд: Даниел Ишхан Нигохосян, Стопански факултет, СУ „Св. Кл. Охридски“,

Предложеният дисертационен труд е структуриран в пет основни глави, въведение и заключение; основни резултати и приноси, приложения, и използвана литература.

Общият обем на дисертационния труд е 174 стр.

Съдържателно дисертационният труд включва:

- Състояние на разглеждания проблем.;
- Обзор на стратегическата и нормативната рамка на мерките за енергийна ефективност и общ преглед на прилагането и постиженията им;
- Оценка на въздействието на ЕФРР по отношение на сградната енергийна ефективност в периода 2007-2013 г. и очаквано въздействие в периода 2014-2020 г.;
- Оценка на въздействието на ЕФРР по отношение на енергийната ефективност на предприятията в България в периода 2007-2013 г. и очаквано въздействие в периода 2014-2020 г.

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем.

Енергийната ефективност е приоритет както на Европейският съюз, така и на отделните страни членки. Препотвърден е като национален приоритет по време на българското председателство на Съвета на Европейския съюз. Поради това както на общностно, така и на национално ниво се насърчават мерки за енергийна ефективност чрез разнообразни по вид и обхват програми. Голяма част от тях са финансирани от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) .

България има потенциал за реализация на мерки по енергийна ефективност. Повишаването на енергийната ефективност ще допринесе за ограничаване на вредни емисиите ще редуцира дейности водещи до изменението на климата.

Актуалността на дисертационния труд е пряко свързан с оценка на въздействието на ЕФРР върху енергийната ефективност на предприятията в България в два програмни периода – (единият от тях - 2007-2013 г приключил, а другият 2014-2020 г – в процес на реализация). Докторантът е обосновал добре значимостта и актуалността на проблема.

Първа глава завършва с изводи от литературното проучване, които са в основата на формулираната цел и задачи на дисертационен труд, а останалите глави приключат със систематизирани резултати от разработването им, съответстващи на поставените задачи.

2. Степен на познаване състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературния материал.

За целите на изследването докторанта е използвал 87 литературни източника на английски език; 53 източника, включващи нормативни документи, правилници, европейски директиви и др.; 32 броя таблици; 28 броя фигури и 3 приложения на мерките за енергийна ефективност по Оперативна програма Регионално развитие за предишния и настоящия програмни периоди.

Докторантът разглежда четири хипотези и четири задачи.

Докторантът е проучил и анализирал много задълбочено различни Директиви, нормативни документи, чужди и български експерти и учени, занимаващи се с въпроса за енергийната ефективност.

3. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд

Чрез изследването са проучени и анализирани резултатите от програмен период 2007-2013 г., като същевременно е направена оценка за очакваните резултати за следващия програмен период – 2014-2020 г., като са предложени и „добри практики” и препоръки, които биха могли да подобрят изпълнението на

програмите за енергийна ефективност в следващия програмен период. В тази връзка докторанта използва известната категоризация на Майкъл Скрайвън, която позволява анализирането на границата между двата програмни периода. Това предопределя неговия едновременно формиращ (т.е. анализ извършван по време на изпълнението на дадена програма) и обобщаващ (анализ, извършван след края на изпълнението на програма) характер. Изследването комбинира елементи от ex ante и ex post оценка.

За анализ на въздействието на ЕФРР в изследването е използвана комбинация от качествени и количествени методи. Авторът задълбочено проучва използваните модели в предишния програмен период и действащите в настоящия. Проучва основни логически модели като Дърво на целите; Процесен мониторинг на въздействието, базиран на подхода „проследяване на резултатите“; Логическа матрица; Теория на промяната и др. Освен идентифицирането на пропуски по отношение на изследванията на приноса на Кохезионната политика, тяхното минимизиране и разработването на нов логически модел, авторът представя и препоръки за подобряване на ефективността и ефикасността на програмите в подкрепа на енергийната ефективност.

4. Приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд прилага различни концепции и научни методи с цел да представи директно приложими изводи и препоръки за програмирането и изпълнението на програми с голям мащаб и значимост за енергийната ефективност, каквито са разгледаните оперативни програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие.

Характерът на приносите могат да се сведат до

Научно-приложни:

1. Направено е задълбочено проучване на програмни периоди 2007-2013 и 2014-2020 г., със съответните изводи за приключили програми, като са предложени изводи, „добри практики“ и препоръки за подобряване изпълнението на европейските програми в настоящия и в следващия програмен период (2021-2027);

2. Направен е задълбочен анализ на съществуващите бази данни по програмите на Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020 (ИСУН), които не са третираны от Управляващия орган /УО/;

3. Извършен е анализ на логически модели;

4. Направен е сравнителен анализ на мерките за повишаване на енергийната ефективност на сградния фонд и на предприятията в различни програмни периоди и различни оперативни програми;

Приложни приноси:

1. Разработен е специфичен модел за проследяването на връзките между потребности, дейности, ресурси, продукти и резултати;
2. Предложен е нов подход при оценката на въздействието, който отчита несъвършенствата на прилаганите досега сходни модели;
3. Разработени са набор от препоръки за програмирането и изпълнението на програми с голям мащаб и значимост за енергийната ефективност .
4. Преценка на публикациите по дисертационния труд

От представените пет публикации всички с участие на докторанта четири са в съавторство и една е самостоятелна. Една от тях е студия върху проведено изследване с екип от специалисти към Изпълнителна агенция за малки и средни предприятия (EASME) към Европейската комисия.

6. Оценка на приложения Автореферат

Авторефератът съдържа основните резултати от дисертационния труд. Той е разработен в съответствие с изискванията. В съдържателно и структурно отношение той съответства на дисертационния труд. Справката за приносите е коректно направена, а приносите са добре открити.

Заключение

Авторът на дисертационния труд е направил много задълбочен анализ на състоянието на енергийната ефективност в първия програмен период и последващите резултати през настоящия програмен период. Дисертационният труд е научно изследване на значим и актуален научно приложен проблем.

Дисертационният труд напълно отговаря на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане в Софийски университет „Св. Кл. Охридски“. Всичко това ми дава основание да препоръчам на почитаемите членове на Научното жури да присъдят на докторанта Даниел Ишхан Нигохосян образователната и научна степен „Доктор“.

17.10.2018 г.

Изготвил :

/проф. Албена Вуцова /